

Vedrørende Statens Filmcentral:

- 1) Faste bevillinger, der gør det muligt at lave 16 mm kopier af samtlige kortfilm, der nyder offentlig støtte.
- 2) Bevillinger til et antal spillefilm i 16 mm kopier til undervisningsbrug.
- 3) Generelt øgede bevillinger til flere kopier, således at den øgede filmundervisning også får mulighed for at låne relevante film. (Pt kan ventetiden på en given film være flere måneder).

Radorådsformand Knud Heinesen om forholdet mellem film og fjernsyn - videobånd vinder frem

En af dansk TVs læresætninger i de første år var: film er ikke tv. Bag denne truisme lå en sund tanke om at udvikle tv som et selvstændigt medium, et ønske om at lægge hovedvægten på oplevelsen af den samtidige begivenhed: "Det sker her og nu". Meningen var god nok, og der var derfor heller ingen, der fandt noget selvmodsigende i, at dansk tv's eneste udsendelse igennem lange tider var filmen om skoleskibet Danmark foruden et studie billede af Peter Hansen. Tanken om samtidighedsoplevelsen var rigtig, men man kunne ikke komme uden om at foretage en registrering af begivenheder til senere udsendelse, fordi direkte udsendelser krævede og kræver et meget stort apparatur; og den eneste mulige registreringsform var filmen. Man kunne heller ikke komme udenom at benytte sig af optagelser, stadig på film, foretaget af andre og til andet brug, især kortfilm og spillefilm.

Når man taler om film og tv må man skelne mellem film som registreringsmateriale i tv og film i betydningen værker skabt for filmværket.

DR begyndte som alle andre tv-stationer i verden at registrere begivenheder og behandle problemer på film, og det tvang alle til at opdage, at filmen kunne bruges til andet end den nyhedsformidling, der hidtil havde været foretaget gennem filmugerevyen, og til andet end kunstværker, hvorunder man også kunne regne kortfilm. Med nye effektive arbejdsmetoder skabtes et nyt begreb, som man kunne kalde tv-dokumentation. Tv-folk uden ærefrygt for filmkunsten brugte filmmaterialet på en helt ny måde.

Tv stillede sig i 50'erne og i begyndelsen af 60'erne åbent over for et samarbejde med filmbranchens folk, men måtte forlange, at disse skulle udføre arbejdet på de samme betingelser som tv's producere. Mulighederne for at producere film til tv hos den danske filmbranche blev også diskuteret, men det blev umiddelbart klart, at man ikke kunne nå til enighed om produktionstid og produktionsomkostninger. Man har også været bange for et samarbejde, fordi det kan påstås at være umuligt at producere en film, der på samme tid kommunikerer optimalt på skærm og lærred. Imod disse betragtninger taler naturligvis, at man delvis tvunget af omstændighederne har vist i tusindvis af film, der ikke er produceret for tv, men for lærredet. Imidlertid har denne brug også lejlighedsvis været kritiseret, og enhver ved, hvor langt bedre en for tv produceret forestilling virker. Imidlertid kan

film vises i tv, og tv-produktioner på film kan distribueres på anden måde end igennem tv.

I mange år endnu vil filmen som registreringsmateriale være uundværlig. Apparaturet er lettere og mobilt, redaktionen af udsendelser enkel og tidsbesparende, og udstyret i alle led kan anskaffes for rimelige priser. Imidlertid trænger den elektriske registrering frem. Vi har allerede farverne, og den store fordel ved den øjeblikkelige kontrol på monitor af optagelserne, og når den tekniske udvikling er nået så vidt, at videobåndet og optageudstyret giver samme mulighed for mobilitet og let redaktion som filmen, må man forvente, at filmmaterialet som sådant udgår og afløses af videobånd. Det vil sikkert ikke blot ske i tv, men måske også i det, der idag hedder filmbranchen, og producenterne vil til den tid i vid udstrækning fremstille dramatik og dokumentation til folks private brug. Så vil det være et spørgsmål, om det ikke bliver tv's nuværende produktionsformer, der kommer til at revolutionere branchen, og et samarbejde vil være langt lettere at gennemføre end idag.

Det vil imidlertid nok være for meget at forlange, at lovgivningen skal træffe afgørelser på så langt sigt og springe en udviklingsperiode af uforudset længde over.

I den formentlig lange udviklingsperiode må vi fortsat bestræbe os på at tøde stivnede fronter op. Vi er allerede igang. Dels har filmloven af 1964 forbedret forholdene for filmindustrien, og dels har tv ændret sin indstilling. Begge parter synes at have indset, at samarbejde i en bredere forstand er nødvendigt i erkendelse af, at fjernsynet og filmindustrien gensidigt kan bidrage til hinandens udvikling. Samarbejdet er unægtelig ikke begyndt fra den ene dag til den anden, men har udviklet sig gradvist. Af foreløbige resultater kan noteres:

Medarbejdere fra filmindustrien er blevet knyttet til tv og har bidraget til at præge udviklingen.

Fleere af DR's afdelinger har lagt produktionsopgaver ud til filmproduktionselskaberne.

Filmproducenterne og DR har truffet aftale om visning af danske spillefilm.

En workshop er blevet oprettet af DR og filmfonden i fællesskab med fri adgang for medarbejdere fra begge medier.

Filmskolen har taget initiativet til at knytte kontakter med radio og tv for at koordinere en vis del af undervisningen inden for de tre medier - en ny fase i samarbejdsudviklingen, som DR følger med stor interesse.

Mellem kortfilmrådet og tv er indgået aftale om, at film, hvortil der er ydet mindre end 50 % støtte fra filmfondsmidlerne, efter aftale med producenten kan til-lades vist i tv.

Der er ligeledes med kortfilmrådet indgået en aftale om co-produktion af et antal kortfilm, således at hver institution betaler halvdelen af omkostningerne, hvorefter filmene kan distribueres både i tv og som film. De praktiske resultater har hidtil ikke været store, hvilket forhåbentlig blot skyldes, at aftalen er af nyere dato.

Man kunne tænke sig et tilsvarende samarbejde for spillefilm - eventuelt i lighed med den svenske ordning, hvorefter en co-produktion mellem fonden og DR skulle løbe i biograf-distribution i f. eks. 18 måneder for derefter at kunne vises i tv.

Ved filmlovens revision har jeg ikke nogen lang ønskeliste over forhold, jeg kunne ønske ændret. Berøringsfladerne mellem DR og filmområdet i forhold til filmloven ligger på uddannelse og kortfilm. På ingen af disse områder er der i selve loven noget, der forhindrer et nærmere samarbejde.

DR er interesseret i, at der findes en uddannelse på det filmkunstneriske og filmtekniske område, selvom der er forskelle mellem film og tv, som gør det vanskeligt at etablere en egentlig fællesuddannelse. Tv's store antal produktioner kræver, at produktionstiden er relativ kort og effektiv, hvis de samlede omkostninger ikke skal blive astronomiske. Det

var ønskeligt, at tv's produktionstid kunne blive mindre presset, men af økonomiske årsager er der ingen udsigt hertil foreløbig. Sammenhængende hermed er det vanskeligt for tv at opbygge en grundig uddannelse af medarbejdere til kunstneriske produktionsområder. Det må være rigtigt, at uddannelsen af filmkunstnere tager hensyn til alle filmens anvendelses- og forevisningsformer.

DR ønsker også at fortsætte en udbygning af samarbejdet om kortfilmproduktionen. Det er vigtigt, at der består flere selvstændige udtryksmuligheder på filmområdet, som det er tilfældet med den eksisterende fondsstøttede kortfilmordning og DR's produktioner. Det giver mulighed for gensidig påvirkning, eksempelvis fra den eksperimenterende kortfilm til tv's produktioner, og fra det journalistiske tv til den engagerede kortfilm.

Film skal ikke produceres med henblik på tv-distribution, men det er muligt at vise egnede film i tv, og jeg håber, at samarbejdet vil forøge producenternes og fondens interesse herfor.

På samme måde må egnede tv-film i større omfang kunne distribueres som film. Det kan ikke være rigtigt, at ophavsrettlige problemer på dette, som på mange andre områder fortsat skal kunne spærre vejen for hensigtsmæssige distributionsformer til skade for publikum.

Filmskolens kunstneriske leder, instruktøren Bent Christensen mener at hverken filmskole eller filmlov er tidssvarende og at filmbranchen er 10 år bagefter

Den danske filmskole var forældet allerede inden den åbnede! Grundlæggerne anså det for nødvendigt at indordne sig det eksisterende branchemønster og oprettede en institution, som producerede elever, der kunne opuges af industrien til fremstilling af biograffilm, korte eller lange. Årsagen til snæversynet var en skrækkampagne, ført over en bred front af branchen, især biografsektoren. Sidst hårdt presset af TV-konkurrencen og groft forbigået i filmloven af 1964.

Skolens filosofi baseredes i starten på pædagogiske fossiler fra østlandene og man isolerede sig i et eksklusivt drivhusmiljø. Da I. C. Lauritzen blev alene, ændrede han klogeligt kursen og anlagde uddannelsen på det praktiske, tekniske og håndværksmæssige. Han lettede adgangskriteriet og gav eleverne mulighed for at lave masser af film, – skolens største aktiv.

Når branchen alligevel ikke åbnede armene, skyldtes det ikke, at eleverne ikke var grydeklare, men at gryderne de skulle puttes i, ændrede form i en bestandig fremadskridende proces. Den danske filmindustri ændrede struktur, så det knagede, men absurd nok uden selv at være det bevidst og derfor uden mulighed for at styre udviklingen. Kun de der kender hovedpersonerne i dansk films top, forstår det er muligt.

Overalt på den vestlige halvkugle var filmindustriernes traditionelle mønstre brudt op og nye strukturer formede

sig i overensstemmelse med den tekniske udvikling og de ændrede kulturvaner. Kun ikke i Danmark! Det er vort nationale særkende, at vi har en forsinket reaktionstid på godt ti år.

Her har det nye mønster tegnet sig, uden endnu at have fundet sin endelige form. Men forandringer som er underkastet regler for elementær udviklingslogik, lader sig ikke standse, og det skulle være muligt at forudse komponenternes ændrede værdier i en ny storstruktur:

Større indflydelse for kreative filmarbejdere, med decentralisering af filmproduktion væk fra de traditionelle producenter. Færre studier, men enkelte store private produktionsenheder med rentable faciliteter. Mulighed for fuld statsstøtte til finansiering, herunder produktionssamarbejde mellem filmindustrien og Danmarks Radio.

Udlejerne vil pr. definition få større betydning og økonomisk indflydelse. Distribution og lancering – dansk og især international – vil få meget central placering.

Friere næring vil rense biografsektoren for forretningsudygtige og lovændringer sikre at biografdrift ikke gøres til profitobjekt. Ukonventionelle forevisningsformer vil opstå i takt med udbygningen af landsomfattende kulturaktiviteter.

Både den private kortfilmsektor og Statens Filmcentral vil få ændret status. Samarbejde med Danmarks Radio vil omfatte produktion og distribution. Private vil desuden, som følge af decentraliseringen og ændrede optagelsesmetoder, kunne optræde som base for fondstøttede spillefilm.

Det er således ud fra forkerte forudsætninger filmfonden for tiden angribes. Den administrerer en lov, som er skræddersyet til en form som industrien ikke længere har. Derfor passer tøjet ikke, og det er ikke relevant at rette skytset mod fondens administration, som nødvendigvis må skære til efter lovens skabelon, indtil det politisk er erkendt, at den hidtidige forbruger er afgået ved døden og at den nye forbruger har et ganske andet udseende.

Den danske filmskoles nuværende struktur er ikke tidssvarende. Undervisningen må – i første omgang – retningsdrejes så den følger udviklingen og uddannelsen må orienteres mod andre kommunikationsmedier- og metoder. Dette er sket med indeværende semesters start, ved at indlede et samarbejde med Danmarks Radios undervisningsledelse og indføre anvendelse af elektronik, teknisk og æstetisk, som obligatoriske undervisningsdiscipliner.

På længere sigt må uddannelsen anskues i et betydeligt større perspektiv med den målsætning at lovfæste en ko-ordinering af undervisningen inden for alle kommunikationsmedier.

Ikke blot fordi det er en bedre forvaltning af statens midler og en mere rationel udnyttelse af faciliteter og talent, men fordi det er den eneste forsvarlige løsning, som kan opfylde de nye krav, der stilles til fremtidens film- og tv-skabere.

Ministeriet bør nedsætte en kommission med den opgave at finde den praktiske ramme og økonomiske mulighed for en sådan undervisningskoordination.

Kommissoriet skal omfatte kontakt med Statens Teaterskole, Journalisthøjskolen, Universiteterne og alle højere uddannelsesinstitutioner, for at få en helhedsvurdering af kendskabet til brugen af de visuelle udtryksmidler, samt behovet for inddragelse af audio-visuelle hjælpemidler i undervisningen.

I et samfund, hvor forbrugere af finkunst vil være lige så mange som forbrugere af underholdning, hvor video-tape vil spille en afgørende rolle for undervisning og folkeoplysning og hvor elektronik vil revolutionere optagelsesmetoder og distributionsmuligheder, må filmbranchen løfte blikket ud over snævre særinteresser og -anerkende placeringen af Den danske filmskole som et led i et større kulturmønster.